

ЗМЕСТ

Уводзіны да выдання	5
Гістарыяграфія надрукаваных крыніц	7
Характарыстыка дакументаў і матэрыялаў выдання	11

РАЗДЗЕЛ I. МІРСКІ ЗАМАК РАДЗІВІЛАЎ

№ 1. 24 VIII 1568 г. Берасце, ВКЛ. Умацаваны ліст графа на Міры Юрыя Шчаснавіча Іллініча аб перадачы права ўласнасці на ўсе яго маёнткі ў ВКЛ, у тым ліку Мірскі замак, Мікалаю Крыштафу Радзівілу, князю на Альшчы і Нясвіжы, графу на Шыдлоўцы.	19
№ 2. 19 IX 1569 г. Наваградак, ВКЛ. Ліст наваградскага намесніка Цімафея Казарына да прысяжнага вознага Наваградскай зямлі Грыгорыя Тарасовіча з загадам паўторна ўвесці князя Мікалая Крыштафа Радзівіла ў валоданне маёнткам Мір.	22
№ 3. 21 IX 1569 г. Наваградак, ВКЛ. Выпіс з замкавых кніг Наваградскага ваяводства з абвяшчэннем князя Мікалая Крыштафа Радзівіла, надворнага маршалка ВКЛ аб пераходзе ў яго ўласнасць Мірскага замка, маёнткаў Мір і Жухавічы з нагоды смерці графа Юрыя Шчаснавіча Іллініча.	23
№ 4. 24 IX 1587 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квітацыйны ліст князя Мікалая Крыштафа Радзівіла да яго мірскага намесніка Валентыя Акольскага з загадам выдаць са спіжарні харчаванне і фураж на час свайго знаходжання ў Міры і Вільні.	27
№ 5. 21 X 1587 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прыватны ліст князя Мікалая Крыштафа Радзівіла да яго мірскага старосты Валентыя Акольскага з загадам утрымліваць і карміць коней, якія спыняюцца ў Міры падчас перавозу тарціцаў з Жукавага Барка да Любна.	28
№ 6. 3 XI 1587 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прыватны ліст князя Мікалая Крыштафа Радзівіла да мірскага старосты Валентыя Акольскага з загадам прыняць і накарміць у Міры гаспадара з Гданьска, які суправаджае да Нясвіжа галандскае быдла.	29
№ 7. Б/д. (1616 г.?). Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр жалезных вырабаў і шкла для патрэб Мірскага замка, складзены Крыштафам Драбышэўскім.	30
№ 8. 11 IV 1617 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прывілей князя Яна Юрыя Радзівіла мірскаму будаўнічаму Яну Каспровічу на зямлю і сенажаці ў Залужжы, Гарадзішчы і Любне з абавязкам вайскавай службы.	31

- № 9. 4 I 1620 г. Гданьск, Польскае каралеўства. Прыватны ліст князя Яна Юрыя Радзівіла да эканомы сваіх маёнткаў Андрэя Скарульскага з просьбай не забываць аб своечасовых паправах у Нясвіжскім і Мірскім замках, а таксама аб збудаванні карчмы ля перавоза ў Сверхані. 33
- № 10. 29 VII 1636 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Апісанне рэчаў у скарбцы і хатняй жывёлы ў абары Мірскага замка. 35
- № 11. 22 V 1656 г. Б/м. Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт лідскага падчашага Альбрэхта Багуслава Межаўскага аб выдачы мсціслаўскім падчашым Людвікам Вайніловічам жыта з Карэлічаў на правізію пяхоце Мірскага замка. 38
- № 12. 20 V 1658 г. Наваградак, ВКЛ. Рээстр шкодаў, прычыненых Нясвіжскаму і Мірскаму замкам князя Міхала Казіміра Радзівіла ад жаўнераў князя Багуслава Радзівіла. 39
- № 13. 14 VIII 1660 г. Б/м. (Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ?). Рээстр агнястрэльнай зброі ў Мірскім замку, складзены пры яго перадачы князем Міхалам Казімірам Радзівілам новаму намесніку Міхалу Станіславу Аравінку-Аўсядоўскаму. 42
- № 14. 5 VII 1664 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Выпіс з судовых кніг Мірскага замка дзельчага ліста ад 9 снежня 1663 г. на маёнтак Кулікоўшчына радзівілаўскіх зямляў Сверханскага тракта Васіля і Міхала Лаўрына Кісялёў. 44
- № 15. 20 V 1689 г. Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт мірскага гараднічага Казіміра Міхала Шульца мірскаму старосце Казіміру Гераніму Яблонскаму аб атрыманні сумы грошай на рамонт Мірскага замка. 50
- № 16. 6 IX 1690 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр выдаткаў, зробленых мірскім старостам Казімірам Геранімам Яблонскім для арганізацыі палявання князя Караля Станіслава Радзівіла. 51
- № 17. 31 XII 1690 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр харчоў, спажытых у час побыту князя Караля Станіслава Радзівіла ў Міры з 29 па 31 снежня 1690 г. 52
- № 18. 27 XII 1692 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Станіслава Аляксэўскага аб атрыманні ад мірскага гараднічага Яна Кісяля шкляннага посуду, набытага ў Астроўскай гуце. 54
- № 19. 28 XII 1692 г. Горадня, Троцкае ваяводства, ВКЛ. Квіт серадзкага чашніка Казіміра Семяноўскага пра колькасць харчоў і напояў, спажытых падчас знаходжання князя Караля Станіслава Радзівіла ў Нясвіжы і Міры. 54
- № 20. 16 IX 1693 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Яна Кісяля аб атрыманні ад мазырскага падстоля і мірскага старосты Казіміра Гераніма Яблонскага грошай за выкананне ім абавязкаў гараднічага Мірскага замка ў 1691–1693 гг. 55

- № 21. 21 V 1698 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Казіміра Міхала Стрэчана, дадзены мірскаму старосце Яну Канстантаму Крыгеру-Ваеўскаму аб атрыманні шасці бочак аўса для коней князя Сангушкі падчас знаходжання яго ў Міры. 56
- № 22. 27 V 1713 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рэестры насення, зёлак і дрэўцаў невядомага садоўніка, якія ён набыў і пасадзіў у мірскім садзе. 57
- № 23. 16 VII 1724 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскі павет, ВКЛ. Квіт Яна Ражэўскага аб выдатках на кухню падчас знаходжання ў Міры 12–16 чэрвеня 1724 г. князя Міхала Казіміра Радзівіла Рыбанькі. 59
- № 24. 4 X 1737 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскі павет, ВКЛ. Мірская асігнацыя князя Міхала Казіміра Радзівіла Рыбанькі на 200 чырвоных злотых для братаў Серпутоўскіх. 61
- № 25. 30 I 1742 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рапарт мірскага рэгіменткватэра Крыштафа Міхала Гertyка пра колькасць варты і вязняў у Мірскім замку. 62
- № 26. 14 XII 1746 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рапарт паручніка войск ЯКМ Крыштафа Міхала Гertyка пра колькасць варты і вязняў у Мірскім замку. 64
- № 27. 8 XII 1759 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Запіс аб побыце ў Міры каралевіча Караля Крысціяна Саксонскага разам з князямі Радзівіламі з пажаданнямі ім доўгіх гадоў і здароўя. 66
- № 28. 1 I 1762 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Апісанне святкавання Калядаў і Новага 1762 года князем Каралем Станіславам Радзівілам Пане Каханку і яго гасцямі ў Мірскім замку. 67
- № 29. 19 I 1767 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Скарбец князёў Радзівілаў у Мірскім замку, які знаходзіўся пад наглядам Юзафа Пернцкага Вянгрына, складзены Міхалам Дзярдзьеўскім для княгіні Тэрэзы з Ржавускіх Радзівіл. 71
- № 30. 3 VII 1813 г. Наваградак, Гродзенская губерня, Расійская імперыя. Апісанне Мірскага замка ў 1805 г. 87

РАЗДЗЕЛ II. МЯСТЭЧКА МІР І ЯГО ЖЫХАРЫ

- № 31. 21 XII 1579 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прывілей князя Мікалая Крыштафа Радзівіла месту Мір на вольнасці з пацвярджаннем ранейшых павіннасцяў. 97
- № 32. 1 VII 1598 г. Вільня, ВКЛ. Выпіс з актавых кніг Віленскага магістрата з рээстрам маёмасці нябожчыка мірскага балвера Ганса Мелера. 99

- № 33. 23 V? 1616 г. Наваградак, ВКЛ. Ліст князя Яна Юрыя Радзівіла да мірскага і свержанскага намесніка Мацея Вітаноўскага з загадам дазволіць карыстацца мірскай цагельняй наваградскаму падваяводзе. 103
- № 34. 27 I 1632 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Цэрограф князя Альбрэхта Уладзіслава Радзівіла на 1000 польскіх злотых, выдадзены мірскаму мяшчаніну Івану Лаўрынавічу Маўчану за вернутыя раструханы. 105
- № 35. 15 VI 1645 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр рэчаў, якія засталіся пасля смерці мірскага мяшчаніна Івана Лаўрынавіча Маўчана. 106
- № 36. Б/д/м. 1666 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Інвентар места Мір, складзены Багуславам Залушчынскім, пры перадачы яго ў трыманне мірскаму дзяржаўцы Моўшы Баруховічу. 111
- № 37. 9 VII 1668 г. Наваградак, ВКЛ. Актыкацыя пастановы Наваградскага гродскага суда па справе паміж мірскім плябанам ксяндзом Казімірам Рафалам Мазалеўскім і князем Багуславам Радзівілам. 130
- № 38. 12 IX 1671 г. Белая, Берасцейскае ваяводства, ВКЛ. Дзельчы ліст князёў Міхала Казіміра і Дамініка Мікалая Радзівілаў, паводле якога Мір і Мірскае графства засталіся ва ўладанні старэйшага брата. 135
- № 39. 20 X 1683 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр правізіі з Мірскага фальварка, выдадзены мірскім старостам Станіславам Гратоўскім кіеўскаму падстолю Стэфану Трыпольскаму з нагоды правядзення ім мяшчанскіх судаў у Міры. 141
- № 40. 2 VIII 1693 г. Белая, Берасцейскае ваяводства, ВКЛ. Універсал князя Караля Станіслава Радзівіла з загадам мірскім мяшчанам прыняць захады па пажарнай бяспецы ў Міры. 142
- № 41. 23 VII 1702 г. Бақунчыцы, Рускае ваяводства, Польскае каралеўства. Універсал князя Караля Станіслава Радзівіла з загадам купцам выплаціць мірскім мяшчанам пэўную грашовую квоту за выкуп імі тавараў, захопленых шведамі на прыстані ў Свержані. 144
- № 42. 26 VI 1709 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Універсал князя Караля Станіслава Радзівіла з удакладненнем юрысдыкцыі ярмаркавага суддзі для мяшчан Міра. 146
- № 43. 7 III 1712 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Фундацыйны ліст князя Караля Станіслава Радзівіла на ўтрыманне ў Мірскім касцельным шпіталі васьмі старых дзядоў. 148
- № 44. 29 V 1713 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Ардынанс князя Караля Станіслава Радзівіла да мірскага адміністратара Яна Антонія Гардыны з загадам пабудаваць званніцу і адрамантаваць шпіталь пры касцёле ў Міры. 151

- № 45. 21 X 1719 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Інвентар Мірскага касцёла і плябаніі, а таксама касцёльных фальварка і сяла Азерск. 153
- № 46. 29 IV 1723 г. Нягневічы, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Пункты па ўпарадкаванню дзейнасці Мірскага кагала, устаноўленыя княгіняй Ганнай з Сангушкаў Радзівіл. 162
- № 47. 30 IV 1736 г. Налібокi, Віленскае ваяводства, ВКЛ. Даравальны ліст княгіні Ганны з Сангушкаў Радзівіл на скасаванне мяшчанам Міра пазыкі ў суме 8000 польскіх злотых. 163
- № 48. 17 IV 1751 г. Карэлічы, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прывілей князя Міхала Казіміра Радзівіла Рыбанькі жыду Міхелю Гаўсяевічу на рабінства ў Міры на 6 гадоў. 164
- № 49. 15 XII 1752 г. Лахва, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Універсал князя Міхала Казіміра Радзівіла Рыбанькі з загадам мірскім мяшчанам падтрымліваць у належным стане свае дамы. 166
- № 50. 20 I 1775 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Тэстыманіяльны ліст айца Язафата Такарэўскага аб скасаванні сваіх прэтэнзій да сяржанта Мірскага замка Нядзвецкага і іншых падазраваных у сувязі з абрабаваннем базыліянскага манастыра ў Міры ў 1773 г. 168
- № 51. 22 II 1776 г. Наваградак, ВКЛ. Актыкацыя скаргі старшага айца Лявона Макоўскага і ўсіх манахаў Мірскага базыльянскага кляштара на палкоўніка ЯKM Зыгмунта Грабоўскага, застаўнага ўладальніка Мірскага графства, мірскіх адміністратараў, мяшчанаў, жыдоў і жаўнераў гарнізона аб захопе кляшторнай юрыдыкі ў Міры і нападзе на сам кляштар. 170
- № 52. 22 VII 1778 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Пратэцыйны ліст князя Караля Станіслава Радзівіла Пане Каханку мірскому мяшчаніну Яну Марцінкевічу на старшынства над цыганамі Міра. 172
- № 53. 18 V 1785 г. Наваградак, ВКЛ. Актыкацыя квіта вознага генерала ЯKM Сымона Маліноўскага з вызначэннем кошту карчмы Копеля Кальмановіча ў Міры каля Віленскай брамы. 174
- № 54. 15 XII 1805 г. Мір, Гродзенская губерня, Расійская Імперыя. Зварот мірскіх мяшчанаў і татараў да Міхала Залескага, генеральнага камісара маёнткаў князя Дамініка Гераніма Радзівіла з просьбай скасаваць шарваркі і іншыя павіннасці. 175
- № 55. 13 V 1809 г. Нясвіж, Мінская губерня, Расійская Імперыя. Прывілей князя Дамініка Гераніма Радзівіла муле Мустафе Сафарэвічу на пабудову мячэці ў Міры на Татарскай вуліцы. 178
- № 56. 8 VII 1809 г. Б/м. Рахункі талокаў за 1808 г. і сабранай цэглы з разбітых Віленскай і Нясвіжскай брамаў Міра. 180

РАЗДЗЕЛ III. МІРСКАЕ ГРАФСТВА РАДЗІВІЛАЎ

- № 57. 18 XII 1593 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Консэнс князя Мікалая Крыштафа Радзівіла мірскаму зямніну Мікалаю Сяляве на права перадачы ў заставу яго пяці валок зямлі з Бычынскага маёнтку. 185
- № 58. 6 XI 1609 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт доктара Ігнацыя Мамоніча аб атрыманні прадуктаў за 1609 г. ад Мікалая Мацынеўскага, жухавіцкага ўрадніка князя Мікалая Крыштафа Радзівіла. 186
- № 59. 23 XI 1609 г. Жухавічы, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Карла Арыгоні аб перагоне коней князя Мікалая Крыштафа Радзівіла з Жухавічаў у Нясвіж. 188
- № 60. 29 III 1610 г. Жухавічы, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Карла Арыгоні жухавіцкаму ўрадніку Мікалаю Мацынеўскаму аб атрыманні аўса для сваіх коней падчас начлегаў у Жухавічах. 190
- № 61. 19 II 1622 г. Наваградак, ВКЛ. Выпіс з земскіх кніг Наваградскай зямлі па судовай справе Мікалая Мацынеўскага з мірскай баярыняй Марынай Нячаеўнай Багданавай Саматыяй-Сяліцкай. 191
- № 62. 5 IX 1626 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прывілей князя Альбрэхта Уладзіслава Радзівіла Пятру Паўлу Паўлікоўскаму на вызваленне яго ад вайсковай службы з маёнтка Ініца ў Мірскім графстве. 194
- № 63. 19 III 1653 г. Любеч, Кіеўскае ваяводства, Польскае каралеўства. Універсал князя Януша Радзівіла, польнага гетмана ВКЛ аб забароне вайсковым аддзелам спыняцца ў вёсцы зямянаў Мірскага графства Залужжа. 196
- № 64. Б/д/м. 1671 г. Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Базыля Кісяля аб пазычэнні ў Міхала Лаўрына Кісяля 10 копаў літоўскіх грошаў на ваенную выправу пад мірскай харугвай князя Міхала Казіміра Радзівіла. 198
- № 65. 4 I 1673 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Пастанова эканомы князя Міхала Казіміра Радзівіла аб перадачы Міхалу Атрашкевічу на ленным праве 5 валокаў зямлі ў вёсцы Залужжа Мірскага графства. 199
- № 66. 8 VII 1677 г. Нясвіж, Нясвіжскае княства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Канфірмацыйны прывілей князя Міхала Казіміра Радзівіла Тэадору Міжвінскаму на 2 валокі зямлі каля вёскі Залужжа Мірскага графства на праве земскай службы. 201
- № 67. 20 I 1693 г. Горадня, Троцкае ваяводства, ВКЛ. Квіт радзівілаўскага канюшага Мікалая Ветарта мірскаму старосце Казіміру Гераніму Яблонскаму з рахункам выдаткаў на коней, пасланых з Горадні ў Мір

падчас знаходжання князя Караля Станіслава Радзівіла на Гарадзенскім сойме 1692–1693 гг.	202
№ 68. 15 VI 1693 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Асігнацыя князя Караля Станіслава Радзівіла мірскаму старосце Казіміру Яблонскаму з загадам заплаціць мірскаму мечніку Самуэлю Быхаўцу за два кардэлясы.	203
№ 69. Б/д. II 1695 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Прывілей князя Караля Станіслава Радзівіла мірскаму мечніку Самуэлю Быхаўцу на палову пляца ў Міры.	204
№ 70. 30 XI 1699 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Універсал князя Караля Станіслава Радзівіла усім абывацелям і падданым Мірскага графства аб выплаце штогадовага грашовага падатку на ўтрыманне Нясвіжскага замка.	206
№ 71. 30 I 1713 г. Мір, Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Квіт Адама Міладоўскага аб атрыманні з Мірскага графства ад яго адміністратара Яна Антонія Гардыны 40 злотых падатку па капейцы з дыму паводле соймавай ухвалы 1712 г.	208
№ 72. Б/д/м. 1722 г. Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Апісанне новых будынкаў, пабудаваных у 1721 г. адміністратарам Мірскага графства Каралем Лянкевічам.	209
№ 73. Б/д IX 1723 – Б/д III 1724 г. Мір (?), Мірскае графства, Наваградскае ваяводства, ВКЛ. Рээстр падымнага падатку з Мірскага графства як вераснёўскай раты 1723 г., так і сакавіцкай 1724 г.	213
№ 74. 25 VIII 1725 г. Налібокi, Віленскае ваяводства, ВКЛ. Ліст княгіні Ганны з Сангушкаў Радзівіл з дазвалам зямлянам, баярам і падданым Мірскага графства мець хатнія жорны, але з абавязкам плаціць за гэта мірскаму арандатару адзін злоты.	240
№ 75. 22 X 1727 г. Белая, Берасцейскае ваяводства, ВКЛ. Ардынанс княгіні Ганны з Сангушкаў Радзівіл усім абывацелям і падданым Мірскага графства аб пастаўцы дрэва для ўладкавання звырынца ў Альбе.	242
№ 76. 19 XII 1735 г. Белая, Берасцейскае ваяводства, ВКЛ. Дзельчы ліст князёў Міхала Казіміра Рыбанькі і Гераніма Фларыяна Радзівілаў, паводле якога Мірскае графства засталася ва ўладанні старэйшага брата на падставе права Ардынацыі.	243
№ 77. 24 I 1797 г. Наваградак, Гродзенская губерня, Расійская Імперыя. Актыкацыя загада расійскага імператара Паўла I ад 19 кастрычніка 1796 г. аб перадачы апекі над нялетнім Дамінікам Геранімам Радзівілам князю Міхалу Гераніму Радзівілу.	255

ДАДАТКІ

№ 1. Б/д/м. (20-я гг. XIX ст.). Нясвіж (?), Мінская губерня, Расійская Імперыя. Фрагмент рээстра дакументаў за 1575–1810 гг., якія адносяцца да места Мір.	259
№ 2. Сфрагістычныя матэрыялы зборніка: рээстр	265
Слоўнік тэрмінаў	277
Спіс скарачэнняў	282
Спіс ілюстрацый	284
Бібліяграфія	288
Іменны паказальнік	292
Геаграфічны паказальнік	321